

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Slohový postup výkladový
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_01_10
Pořadí DUMu v sadě	10
Vedoucí skupiny/sady	PhDr. Zdena Valčíková
Datum vytvoření	1.4. 2013
Jméno autora	Mgr. Jana Sedláčková
e-mailový kontakt na autora	sedlackova@gymjev.cz
Ročník studia	čtvrtý ročník
Předmět nebo tematická oblast	Český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list, který je inspirací a pomůckou k opakování slohového postupu výkladového. Inovace – mezipředmětové vztahy – ZSV, dějepis.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- A: **deformace**, -e ž <1> 1. změnění tvaru, podoby, často vnějším (násilným) působením, porušení pův. n. náležité formy: d. těla; geol. d. *zemské kúry, hornin*; fyz. tech. změna tvaru tělesa způsobená vnějšími silami; biol. změna fyzik. Funkcí organismu vyvolaná intenzivní n. dlouho působící změnou vnějšího prostředí
2. znetvoření, přetvoření, zkreslení
vůbec: d. *skutečnosti*; d. *charakteru*; *profesionální*
d.; **deformační** příd.: d. *proces* fyz., tech. d. *síly*; d. *teploměr* využívající deformace
tuhých těles způsobené teplotními změnami; **deformačně**
přísl.: *působit* d.¹

- B: **deform/ovat** ned. <1> *porušovat* (pův.) *tvar, podobu, znetvořovat*: revmatismus **d-**uje klouby; **d.** se ned. *nabývat porušeného tvaru, podoby*: plasty se žářem d-ují; **-ace**, -e ž. d. hlavy; d. *skutečnosti* *zkreslení*²

- C: **deformace** ž.³
(Vzhledem k povaze úkolu je literatura uvedena v poznámkách)

- I. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost
II. Nový akademický slovník cizích slov
III. Pravidla českého pravopisu

I.....II.....III.....

¹ Citace je uvedena v poznámkách

² Citace je uvedena v poznámkách

³ Citace je uvedena v poznámkách

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkoly: 1. **Správně přiřad'te jednotlivá vysvětlení pojmů k typům slovníků:**

Cíl:

- objasnit podstatu a souvislost jevů srozumitelně v souvislosti k adresátovi, zjistit jejich příčiny nebo možné důsledky
- hledáme odpovědi u odborníků, na internetu, v odborné literatuře

Útvar:

- výklad
 - odborný (univerzity, odborné semináře, konference...)
 - laický, populární (ve škole, prohlídky zámků, něco vysvětlujeme dětem)
 - písemný (grafické prostředky, tabulky, grafy, odkazy k jiným kapitolám)
 - ústní (podle reakcí publika můžeme reagovat, volíme tempo, gesta, mimiku, případně můžeme reagovat vysvětlováním)

Úkoly:

1. **Zkuste vysvětlit surfování na internetu:** a) babičce
b) dítěti
c) spolužákovi

V čem vidíte největší rozdíl?

2. **Souvisí termín plagiátorství nějak s výkladem, pokud ano, vzpomenete si na nějakou známou kauzu z nejbližší doby?**
Diskuse

3. **Vysvětlete termín *plagiátorství*, pomozte si výkladovými slovníky, internetem...**

4. **Pokud chcete citovat, vysvětlete pravidla (*citace.com*)**

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Struktura	-	úvod (V dnešní hodině se budeme věnovat..., Chcete-li se dozvědět, jak funguje...)
	-	přechody (A teď přejdeme..., Dále se budeme zabývat..., Dalším důležitým bodem...)
	-	závěr (Závěrem bych rád shrnul..., Ještě jednou tedy..., Nejdůležitější body tedy jsou...)

Pokuste se vymyslet další možné úvody, přechody a závěry...

Postupujeme: a) DEDUKTIVNĚ
(Zlato je kov – vede elektrický proud, je lesklé a tvrdé...)

Sami vymyslete nějaký deduktivní postup...

b) INDUKTIVNĚ
(Zlato vede elektrický proud, je lesklé a tvrdé, tedy zlato je kov.)

Sami vymyslete nějaký induktivní postup...

Jazykové prostředky:

- lexikální a morfologické (vysoká frekvence termínů, sloves širokého významu, autorský plurál, trpný rod opisný, složené předložkové výrazy)
- syntaktické (vysoká frekvence souřadně spojených vět ve významovém poměru příčinném, důsledkovém, vysvětlovacím, frekvence vedlejších vět příčinných, podmínkových, přípustkových, účelových hojně citáty, vsuvky, složité větné a souvětňné výstavby)

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TEXTY:

- A: *K neduhům stáří, postihujícím hlavně intelektuály, patří podle Cimrmana dvě vady komplementárně spojené: neschopnost udržet myšlenku, a naopak neschopnost myšlenku opustit.*
Já se zaměřím na první vadu. Tou trpěl v pokročilém věku, např. prof. Zdeněk Nejedlý. Zejména když hovořil spatra. Začal třeba husitským hnutím a řetězcem nejrůznějších asociací se přes toho Žižku dostal třeba k rekreaci ROH a skončil tradičním poděkováním straně a vládě za dostatek citronů na vánočním trhu.

SMOLJAK, Ladislav, SVĚRÁK, Zdeněk. Hry a semináře: 1. vydání. Praha a Litomyšl: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7185-973-4. str. 149

- B: **divadelnictví**, -í s *divadelní umění; péče o činnost divadel: československé d.*

- divadlo**, -a s
1. *budova, místnost, kde se předvádějí dramatická díla; instituce zabývající se jejich předváděním: koupit lístek do d-a; Národní d.; loutkové d.; jít k d-u, přen. stát se hercem*
 2. *představení dramatického díla: školní d.; hrát d., přen. Přetvařovat se*
 3. *dramatické umění jako celek; divadelní před.: d. soubor, hra*

divák, -a m (6. mn. – cích) *kdo přihlíží něj. představení apod.:* televizní, sportovní d-ci

Kraus J., a kol. autorů. Nový akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 2006. str. 154. ISBN 80-200-1415-2. str. 54

Úkoly:

1. Najděte v textech termíny, kterým by laik nemusel rozumět, vysvětlete je pomocí odborné literatury.
2. Najdeme v textu zkratky, proč se v textu objevují a objasněte je.
3. Z výkladu vám víc vyhovuje indukce nebo dedukce? Vysvětlete.
4. Můžeme se v životě setkat s výkladem v nespisovném jazyce, kde, proč?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. **Můžeme se v životě setkat s výkladem v nespisovném jazyce, kde, proč?**

Např. při neformálním hovoru s přáteli, v neoficiálních komunikačních situacích, o vhodnosti jazykových prostředků rozhoduje daná komunikační situace.
(výklad kamarádovi o fungování a nahrávání e–knih do čtečky knih)

Literatura:

SMOLJAK, Ladislav, SVĚRÁK, Zdeněk. Hry a semináře: 1. vydání. Praha a Litomyšl: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7185-973-4

Kraus J., a kol. autorů. Nový akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1415-2

Kolektiv autorů AV České republiky. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia. 2010. ISBN -978-80-200-1415-3

Kolektiv autorů. Pravidla českého pravopisu. Academia. Akademie věd České republiky. Praha: Academia. 2002. ISBN 80-200-0457-0

Staněk, V., Praktická stylistika pro střední školy. Praha: Fortuna. 1994. ISBN.80-7168-103-2

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Dílo smí být díle šířeno pod licencí CC BY – SA (www.creativecommons.cz).